

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. Causæ excusantes ab auditione Sacri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

Rituum, refert Card. de Lugo citatus *d. 22. de Eucharist. Sect. 1. n. 3.* Tandem quod in Brevibus pontificiis excipiantur Festa Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, Nativitatis Domini, & Assumptionis B. V. Mariæ (quibus aliàs conceditur facultas legendi & audiendi Missam in Oratoriis privatis & domibus) Et quod alii præter domesticos illius, cui facultas concessa est, ibidem Missam audientes, non censeantur liberi à præcepto audiendi Sacrum diebus Dominicis & Festis, commodè explicat noster Marchant. *cit. tit. 2. q. 1. dub. 1.* mentem Pontificis non esse proponere novam, vel augere obligationem audiendi Missam, præcepti alioquin indeterminati ad quemlibet locum, sed solum ad Parochiæ, ut Parochalibus juribus per tale privilegium non derogetur: sive ne fiat cum præjudicio Parochiæ vel Parochi: utpote si exinde Parochia magna parte populi destituatur, si obligationes tam Parocho, quàm pauperibus fieri solitæ, ideò deficient &c. Alioquin præcepto Missæ satisfieri in illis Oratoriis cum aliis docet Azorius *Tom. 1. lib. 7. c. 6.* Sed contrarium mihi planè verius & apertis verbis Breviis conformiùs docent Bonacina & alii cum Diana & Tamb. *lib. 1. c. 4. §. 4. num. 3. de Sac. Missa ex professo.* Ideò soleo suadere in praxi, nolentes tamen non urgere.

SECTIO II.

Causæ excusantes ab auditione Sacri.

SUMMARIUM.

25. *Causæ ab auditione Sacri excusantes generatim sunt quatuor. 1. Impotentia 2. Charitas 3. Officium & 4. Consuetudo.*

Ff 5

26

26. *Impotentia alia est spiritualis, ut excommunicatio, interdium &c.*
 27. *Alia naturalis seu Pbyfica: (ubi qui ea excusentur?)*
 28. *Alia moralis: hoc ubi, & quando adesse censetur?*
 29. *Vsque ad n. 33. an, & quando quis possit vel non possit impedimentum ponere auditioni Missæ h. g. suscipi iter, vel aliud negotium:*
 33. *Quando ab auditione Missæ excuset Charitas?*
 34. *Quando, & quos excuset Officium? ac*
 35. *Quando, & quos consuetudo?*
 36. *Ab auditione Missæ, etiam legitime impediti, & excusati, propabilius sub mortali adhuc aliquo alio tunc DEUM colere obligantur illo die.*

ASSERTIO II.

- 25 **C**ause excusantes ab auditione Sacri die Dominico vel Festo omnes commodè revocantur ad has quatuor: Impotentia, Charitas, Officium, Consuetudo: sic in re omnes, et si variè varient in terminis.

§. I.

Impotentia, eaque triplex Spiritualis, Naturalis, Moralis.

- 26 **I**mpotentia Spiritualis, quâ excusantur ab audiendo Sacro, qui excommunicationi, vel interdico subjacent, quamdiu per eos non stat, quò minus ab excommunicatione, vel interdico liberentur: quin etiam si per ipsos stet dummodò non ex intentione & directo fine non audiendi Sacrum, absolutionem procurare negligant, juxta communem DD. apud Suarez, *disput. 88. de festis Sect. 6. Laym. supra.* Quin etiam (ut hoc obiter hîc advertam) si Sacerdos, à quo solo quis Missam audire posset, sit notoriè excommunicatus, vel concubinarius notorius, potest

potes ab ipsius Sacrificio abstinere, ob justam scele-
rum detestationem, *cap. Vestra, de cohabitatione*
Clericorum & mulierum. Et *cap. prater, dist. 32.*
ubi id videtur præcipi. Attamen jure novo post
Concilium Costantiense nemo ad id tenetur, nisi
Sacerdos esset notorius Clerici percussor, vel no-
minatim denunciatus, tanquam excommunicatus
vitandus. *Communis DD.* apud Laym. c. 4. n. 4.

II. *Naturalis* seu Physica, & simpliciter dicta²⁷
impotentia; hac excusantur ab audiendo Sacro:
inprimis, qui gravi infirmitate lecto defixi sunt.
Quin etsi talis privilegium haberet Sacrificii cele-
brandi in domo suâ super Altare portatile, tamen
ad id non obligatur: quia nemo Privilegio suo ad-
versus legem communem uti cogitur. *Suarez, &*
Laym. paulò ante citati. Alii apud Dianam *Part.*
9. Tract. I. Resol. 19. Item qui mare navigant:
qui carceribus includuntur, aut justo Superioris
mandato vel pacto domi se continere coguntur. I-
tem qui habitant in locis, ubi nullus Secerdos, nul-
la audiendi Sacri commoditas. Quoad illos autem,
qui voluntariè eligunt habitare, negotiari, servire
in locis iis infidelium, vel hæreticorum, in quibus
non possint audire Missam, rectè resolvit *Mar-*
chan. hic *Quest. 2.* Quod si id faciant absque
justâ causâ, non excusari à præcepto Ecclesiæ, &
consequenter esse in in continuo statu peccati morta-
lis, quamdiu in tali loco voluntariè permanent.
Justam autem causam hic excusantem esse aut spi-
ritualem pro eorum conversione: aut temporalem,
ad conservanda bona temporalia & familiam: ad
neces-

necessaria vitæ suæ vel familiæ procuranda, quæ
 quis alibi obtinere non potest pro mercatura iusta
 & rationabili Reipublicæ necessaria vel utili. Excusa-
 ri etiam poterunt juvenes opifices ex consuetu-
 dine peregrinandi ad proficiendum in arte sua, ma-
 ximè si apud Catholicos, non æquè bene proficere
 possint, ut modò est persuasio (certè indignatus
 sum, etiam apud Catholicos minùs æstimari, &
 in Matrimonio postponi illos, qui non laborant
 in civitatibus Imperialibus hæreticis.) Eo tamen
 semper salvo, ut ne quis periculo fidei se exponat
 & aliàs sub obedientia Ecclesiæ in aliis præceptis
 servandis permaneant, atredentes, nihil prodesse
 imò immensum nocere, si universum mundum
 lucrentur, animæ verò suæ detrimentum patian-
 tur.

- 28 III. *Moralis impotentia* ab auditione Missæ etiam
 excusans dicitur, cum quis Missam audire non
 potest, nisi cum magna difficultate & labore; ut
 qui ruri degentes, nimis longè distant à loco, ubi
 Missa audiri potest, habita ratione quidem itineris
 sed certè non solius (frustra hic aliqui terram me-
 surant) sed etiam magis personarum, sexus, æ-
 tatis, tempestatis, consuetudinis &c. sicut bene
 respondet Navar *lib. 1. Conf. 3. de feriis*; aut non
 nisi cum gravi detrimento, damno, periculo, aut
 ipsius vitæ, ut quia hostis timetur in via, quia pestis
 grassatur, cujus incurrendæ magnum est pericu-
 lum in communi populo ad Templum confluentem.
 2. Aut sanitatis, ut cum probabiliter timetur re-
 cidiva, aut tardior convalescentia, aut qui infirmus
 sum

sunt valetudinis, ratione intemperiei aeris novum aliquod accidens timent; hac etiam ratione mulieres gravidæ, dum partui appropinquant, à Missa excusantur. 3. Aut famæ vel honoris sui: ut quando personæ quædam non possunt prodire in publicum, nisi cum magno suo pudore, dedecore, vel periculo, ob crimen commissum, vel criminis suspicionem. Hac ratione excusantur personæ honestæ, præsertim nobiles, quæ non possunt præ inopia se decenter & statui suo convenienter vestire. Item mulier ex occulta fornicatione prægnans &c. ut ex communi notant *March. & Laym.* citati. 4. Aut bonorum fortunæ: qua ratione excusantur rustici ruri habitantes, præsertim solitariè, ut saltem in familia mutatis vicibus Ecclesiam adeant pro audiendo Sacro. Item quando milites vel prædones in via grassantur. Item quando quis ducem vel comitem itineris valdè utilem, vel comòdam navigandi occasionem amissurus esset, dum interim Missam audiret. Alioquin autem si nulla accellerandi necessitas urgeat, omnes die Dominico vel Festo iter acturi prius Missam audire debent, nisi existimet se alibi vel in itinere audiendi Missam occasionem habituros. Sic etiam de cæteris. Doctorum omnium *Ratio est*: Quia Ecclesia pia Mater non censetur voluisse filios suos obligare cum tanta difficultate vel onere

IV. Verùm circa hanc impotentiam audiend. Sacrum specialis est difficultas, qualiter quis obli- getur non ponere impedimentum audiendi Sacrum: seu an quis sponte & absque urgente causa alios ab auditione Missæ excusante, possit suscipere iter vel
nego-

negotiū aliquod, unde prævidet fore, ut die Domini-
nico vel Festo Sacrum audire non possit? duo hic
certa sunt, tertium valdè ambiguum & perple-
xum.

30 *Primò* certum est, posse quempiam tale impedi-
mentum ponere tempore remoto à die Festo V. G.
ante 3. vel 4. dies: etiam directè eo fine, ne audire
tenearis Sacrum. *Ratio est*: quia tunc præceptum
non obligat, neque est in proximo, ut obliget: ergo
tu uteris Jure & libertate, & ponendo, etiam cum
illa intentione impedimentum, non tam censis vel-
le impedire executionem præcepti, quod non urget,
quàm te eximere à præcepto, seu effugere, ne obli-
geris ad præceptum, quod certe in his præceptis
humanis de audienda Missa, feriando, jejunando,
& similibus nullibi habetur prohibitum.

31 *Secundò* certum est, non posse quempiam im-
pedimentum ponere ipso die Festo vel tempore
proximo, quo posito non valeat interesse Sacro.
Ratio est: Quia eodem die vel tempore proximo,
quod moraliter ad eundem diem pertinere videtur
(ut omnium sensu, & consensu est vespera præce-
dens) urget præceptum audiendi Sacrum, & con-
sequenter tollendi impedimenta præcepti execu-
tioni per se obstantia, qui enim obligatur ad finem,
etiam obligatur ad media per se & proximè neces-
saria ad illum finem: ergo multò magis urge-
bit præceptum ad ejusmodi impedimenta de no-
vo non ponenda. Et sanè moraliter quis non cen-
seat te nolle audire Sacrum, & obedire præcepto,
si videat te eodem die, vel pridie vesperi à loco,

ubi

ubi Missa habetur, recedere, atque ad alium locum, ubi nulla erit Missa, te conferre:

Tertio ambiguum & maximè perplexum est, quodnam sit censendum tempus præcisè proximum diei festo? Certè tempus proximum toto die proximo ante Dominicam, vel festum extendere, satis arctum: contra tempus remotum intra eundem diem proximum concludere, satis laxum videtur universaliter loquendo. Ergò in casu particulari id ex circumstantiis variis variè dijudicandum erit, attentà nimirùm gravitate præcepti, praxi priorum, ac operis necessitate, honestate, utilitate, & sufficit tunc sequi iudicium probabile quodcumque in re tam perplexa. Certè audivi semel studiosis nobilibus pro pridie festi ad venationem profecturis, ideòque Sacrum neglecturis, plenè opposita ratione licere, & non licere respondisse Præfectum Congregationis, & Præfectum Scholarum. Et quod tunc non intellexi, nunc iudico utrumque probabiliter. Vide Tamburinum *lib. 4. Decalog. cap. 2. §. 2.*

§. II.

Charitas.

HÆc etiam censetur excusare à Missa audienda, quando quis Missam audiens operi Charitatis & misericordiæ aliàs ex communi præcepto Charitatis debito satisfacere non possit. Qua ratione excusantur, qui serviunt infirmis graviter laborantibus, aut qui soli sine periculo relinqui non possunt, aut quibus tali tempore medicina aliqua est ministranda. Item qui incendio, periculo pro

proximi, & maximè communitatis, avertendo, vel quovis necessario opere misericordiæ occupantur. Item fæminæ, quæ ad vitandum alienum peccatum, aut viri zelotypiam domi se continent, juxta latiùs dicenda in materia de scandalo. *Ratio horum & similium est:* quia cum concurrunt eodem tempore duo præcepta impossibilia, majus præferendum est: majus autem est præceptum divinum Charitatis exercendæ, quàm Ecclesiasticam Missæ audiendæ.

§. III.

Officium.

34 **E**Tiam excusat ab audienda Missa, quando officium aliàs honestum & licitum non potest debitè exerceri, si Missa audiatur. Quomodo apud omnes excusantur milites stationarii, vigiles, custodes oppidorum, pagorum, pastores gregum, cursores veredarii. Item laborantes in fusoriis vitriariis, quorum opera semel cepta sine damno interrumpi non possunt, nec absentiam patiuntur operariorum, saltem diebus festis infra septimanam occurrentibus; imò etiam sæpè diebus Dominicis, de quo infra iterum. Item Matres & ancillæ, quæ infantibus assistere debent. Item famuli & ancillæ in actuali & necessario obsequio Dominorum occupati: dumodò impedimentum non nascatur eorum negligentia & incuria. Quando Domini verò injustè eos detinent, vel occupant, ne Sacrum audiant, illi quidè peccant mortaliter per se loquendo; famuli autem & ancillæ erunt innocentes, dumodò id non fieret in Religionis contemptum, quo

quo casu nullo modo parere possent. Item si frequenter & quasi ordinariè sic fieret, sine justa causa, tenebitur famulus vel ancilla, cum primùm commodè potuerit, absque scilicet suo gravi detrimento sub impotentiâ comprehento, ministerium vel servitium relinquere, alium Dominum adire, apud quem præcepta Ecclesiæ servare possit. Ex communi *Suarez. Laym. March. citati*

§. IV.

Consuetudo.

Etiam excusat interdum ab audiendo Sacro, 35
rationabilis tamen, scientibus Prælati-
ducta, qua juxta morem patriæ certæ personæ se
domi certo terapore contineri: ut in aliquibus locis
viduæ tempore luctûs, puellæ nubiles tempore
sponsaliorum, puerperæ post partum communi-
ter sex septimanis domi se continent, etsi jam an-
te satis convaluerint, usque dum à Sacerdote bene-
dicantur: & si quæ sunt similes. Vide *Suar. tert.*
part. 7. 3. d. 88. de Festis Sect. 6. per totam. Qui-
bus tamen omnibus satis latè patentibus excusatio-
num titulis monendi sunt fideles, ut iis in veritate
utantur, ne mentiatur iniquitas sibi. Arguit S. Joan-
nes Chrysostomus quodam loco negligentiam &
ingritudinem Christianorum, quod centum sex-
aginta sex habente septimanâ horas, unam tantùm
horam suo cultui postulet Deus, & tot excusatio-
nes prætendat homo.

Deinque verissima mihi videtur sententia nostri 36
Patris Marchant. *Tomo 2. Tribun. Tr. 4. Tit. 2.*
Quest. 3. nimirùm eos, qui etiam legitimè impedi-

ti & excusati Missam die Dominico audire non possunt, teneri tamen sub peccato mortali Deum aliquo alio speciali cultu externo vel interno colere non quidem ex vi præcepti Ecclesiastici, quo plus non præcipitur, quam Missam audire, & feriari sed ex divini præcepti naturalis vi, ac tertii Decalogi: *memento, ut diem Sabbathi sanctifices*, quod licet Ecclesia dæterminarit ad certum illum cultum, scilicet auditionem Missæ, & si hæc audiri non possit, cesset obligatio præcepti Ecclesiæ, non tamen idè censetur etiam cessare præceptum divinum naturale de sanctificando illo die, seu Deum colendo aliquo cultu religioso, etsi nullæ certæ preces vel modi præscripti sint. Unde D. Augustinus serm. 251. de tempore dicit: *Observemus diem Dominicum, & sanctificemus illum, sicut antiquis præceptum est de Sabbatho &c.* Et infra agens de illis qui non possunt venire ad Ecclesiam illo die, dicit: *Qui verò hoc non potest, saltem in domo sua oret, & non negligat Deo solvere votum, & reddere pensum servitutis sue.* Hæc ille. Et hinc non adeò improbabilis est sententia Scoti in 3. d. 37. q. unica nimirum hominem die Dominico teneri ad actum amoris Dei super omnia. Quod si intelligatur de quocunque pio motu dilectionis, cultus vel conversionis mentis ad Deum, in ratione, Patribus & Conciliis omninò fundata est opinio. Secus dicendum est de diebus festis, in quibus non tantum modus colendi, sed ipsum etiam tempus præcisè est juris positivi Ecclesiæ.